

Posudek na bakalářskou práci

Kristína Sekáčová

Neprototypické užití imperfekta sloves *dicendi* v narativní próze klasické řečtiny

FF UK Praha, červen 2017

Úkolem autorky bylo najít a pokusit se objasnit výskyty imperfekta sloves *dicendi*, které nelze interpretovat nedokonavě a které se tudíž jeví jako užitá neprototypickým způsobem. Neprototypické užití zaznamenávají (velmi stručně) i autoři vědeckých gramatik, jak autorka ve výběru až příliš zhuštěně uvádí (s. 9-11), a to i u jiných typů sloves (*mittendi, fugiendi*, např. πέμπω, φεύγω), ale vzhledem k rozsahu bakalářské práce se autorka měla omezit jen na jednu homogenní skupinu, tj. na slovesa *dicendi* (v širším slova smyslu). Vzhledem k tomu, že čeština disponuje dokonavým a nedokonavým videm podobně jako řečtina, je tato vidová rozdílnost zajímavá a je možno hledat důvody, proč řecké imperfektum v některých situacích vyjadřuje (neprototypicky) dokonavý děj, přičemž ekvivalentem v češtině a slovenštině může dokonavé sloveso.

Je třeba ocenit autorčin samostatný a inovativní přístup, pokud jde o základní strukturu práce a vytváření slibných hypotéz. Po rozdělení sloves *dicendi* na tři skupiny (narativní, odkazující a referující) se autorka soustředí zcela správně na rozbor sloves *dicendi*, která uvozují a ukončují přímé a nepřímé řeči (slovesa referující); v těchto případech se totiž imperfektum s dokonavou interpretací vyskytuje nejčastěji. V rámci přímé řeči se pak zaměřuje na dialogické pasáže, a to jak na přímé dialogy, tak i na dialogy, jež nazývá „tlumočené“. K nim pak přiřazuje i tzv. rámcové věty, které se dělí na uvádějící a ukončující (s. 20). Text však neuvádí jasně, jaký vztah mají tyto rámcové věty ke slovesům uvádějícím dialogické pasáže. Na závěr práce autorka iniciativně připojila i kapitolu věnovanou zkoumání sloves *imperandi*, zejm. slovesa κελεύω.

Autorce nelze upřít invenci a snahu o samostatné řešení problému, její postřehy jsou leckde bystré a správné, např. autorčin postřeh o rozdílném chování sloves *dicendi* jakožto sloves uvozujících přímou či nepřímou řeč na jedné straně a jakožto sloves s jinými funkcemi na straně druhé. Správné bylo i rozhodnutí analyzovat používání imperfekt v konfrontaci s užíváním aoristů v podobných kontextech. Autorčíným vlastním přínosem je i hypotéza o kontinuativní funkci imperfekta (inspirovaná Bassetem 2009 a dalšími badateli), tj. že imperfektum se užívá tam, kde autor chce naznačit příjemci textu, že situace (scéna, epizoda, daná pasáž) bude dále pokračovat, ačkoliv jinak se v závislosti na kontextu jeví jako přirozenější použití aoristu.

Přes intuitivně správné a samostatné uchopení problému nedokázala autorka vystavět koherentní a kvalitní práci. Je třeba si uvědomit, že formulace nějaké nové hypotézy není otázkou okamžitého nápadu (i když nápad má zásadní důležitost), ale svědomitého a pečlivého prověřování, a ne jen jednoho případu, viz např. s. 27 „Z (25) teda vyvodzujeme, že Xenofón sloveso εφη používa indiferentne čo sa rozdielu medzi imperfektom a aoristom týka...“. Autorka často postupuje intuitivně správným směrem, ale její závěry nejsou

dostatečně podložené, navzájem propojené a „dotažené“. K lepší prezentaci výsledků práce by jistě přispěla tabulka se statistickými údaji, která by přehledně ukázala poměr jednotlivých interpretací imperfekta.

Autorka nedokázala vytěžit všechny informace, které jistě načerpala při studiu sekundární literatury; sice se zmiňuje o Crespovi (2009), Bakkerovi (1968) a Bassetovi (2009) (viz pozn. 2. na s.7, ale i jinde), ale právě názory současných badatelů by bylo třeba prezentovat podrobněji a propůjčit jim stejnou, ne-li větší pozornost než vědeckým gramatikám. Systematičtější a preciznější přístup k sekundární literatuře stejně jako podrobnější kapitola o stavu bádání by práci jistě prospěla.

Práce má řadu technických nedostatků. Autorka si zřejmě dostatečně neuvědomuje rozdíl mezi písemným a mluveným projevem: na některých místech její text připomíná spíše ústní přednášku, která počítá s možností dodatečného vysvětlení či opravy, vyznačuje se hovorovými obraty a méně jasnými, méně přesnými a neodbornými formulacemi, brachylogiemi, syntakticky inkohherentními formulacemi apod., např. s. 14: „si dovol’ujeme tvrdit“; s. 9: „Občas za použitím stoja metrické dôvody a imperfektum stojí pri slovesách *dicendi* vtedy, keď...“; s. 23: nespisovné „že ho chovanie davu vytáčalo...“; s.14: v příkladech (3) a (4) má sloveso *λέγω* odkazovat na „konkrétne osoby“, ale v (3) o osobu nejde; s. 17: „V (9) teda nachádzame spoločné rysy s (10) a (11), a to, že ich musíme preložiť dokonavo, čakali by sme na ich mieste aorist, nasleduje reakcia verbálna či fyzického typu“ atd. Podobných formulačních prohřešků se na stylistické i obsahové úrovni objevuje mnoho. Rovněž seznam literatury vykazuje některé nedostatky.

Objevují se i drobnější chyby v překladech, např. (3 = 9) je *ἐπύθοντο οἱ ἔφοροι αὐτῶν* přeloženo jako „a ich eforovia zistili“ místo „efoři od nich zjistili“; podobně i v př. (67) má být „rozkázal poslům vyříditi Tissafernovi“.

Předkládám k úvaze, zda by nebylo snadnější pracovat s oficiálním překladem (Hejnic), neboť tím by mohla být některá tvrzení zobjektivněna a nemusela se opírat jen o vlastní interpretaci, případně by naopak autorka mohla s překladem polemizovat. Na druhé straně stojí za zamyšlení, jakým způsobem může rodný jazyk ovlivnit interpretaci badatele. Volba českého/slovenského ekvivalentu není jen záležitostí gramatického vidu, ale i záležitostí lexikální. Pokud zvolíme sloveso *imperfectivum tantum*, pak automaticky bude mít dotyčný slovesný tvar nedokonavou interpretaci, např. v př. (12) na s. 18, kde studentka uvádí k řec. *ἀντέκοπτε* slovenský ekvivalent *odporoval*.

Otázka k diskusi:

S. 13, př. (2): zdá se, že formálním kritériem pro stanovení narativní funkce imperfekta je skutečnost, že dané sloveso *dicendi* nemá předmět: *διαλέγομαι, ἀντιλέγω*. Co kdybychom v textu měli variantu ... *ταῦτα πολλοὶ διελέγοντο* (konstrukce *ταῦτα διελέγοντο* se u Xen. vyskytuje 3x), mělo by tu *διελέγοντο* funkci narativní nebo odkazovací?

Závěr:

Uvedené nedostatky svědčí o tom, že práce byla dokončována ve spěchu a že si autorka nedala práci s tím, aby si ji znovu podrobně přečetla. Nepracuje promyšleně se sekundární literaturou a málo propojuje jednotlivé získané poznatky. Příliš spoléhá na svou intuici a své závěry nemá dostatečně teoreticky ani prakticky podložené. Přes formulaci slibných hypotéz práce není dobře zvládnuta po technické stránce a autorka neprokázala dostatečnou akribii. Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení *dobře*.

V Praze 14.6. 2017

Doc. PhDr. Dagmar Muchnová, CSc.